

Geen liberale jihad

Een van de moeilijkste problemen voor een liberale democratie is de vraag hoe een dergelijke staat zich moet opstellen tegenover ‘vijanden’: individuele burgers of politieke stromingen die niet veel ophebben met democratische verworvenheden of vrijheidsrechten. De eerste, welhaast instinctieve reactie van liberaal democraten is vertrouwen in de eigen staatsvorm. Liberaal-democraten lezen bijvoorbeeld het beginselprogramma van de Staatkundig Gereformeerde Partij, dat een vrijwel volledige afwijzing bevat van alles wat voor een liberale democratie waardevol is: “De overheid (...) ontleent haar gezag niet en kan dat ook nimmer ontnemen aan het volk. De opvatting van het vrouwenkiesrecht voortkomend uit een revolutionair emancipatiestreven, strijdt met de roeping van de vrouw. De wetgeving dient te zijn gegrond op de Goddelijke wet. De rechtspraak hoort te geschieden naar beginselen gegrond op het in de Heilige Schrift geopenbaarde recht des Heeren. Op de overheid rust de zorg, dat al het onderwijs overeenkomstig de norm van Gods Woord is. De overheid heeft de taak om alle wetenschapsbeoefening, technologische ontwikkelingen en hun invloed op mens en maatschappij te toetsen aan Gods Woord.” Liberaal-democraten zijn niet bepaald ingenomen met deze bijbelse uitgangspunten, maar zij denken: tot dusver is onze liberale democratie bestand geweest tegen de theocratische verleiding, de SGP heeft maar twee zetels in de Tweede Kamer, het zal zo’n vaart niet lopen.

Zij lezen vervolgens het concept-programma van de Arabisch-Europese Liga Nederland, dat ook een aantal opmerkelijke passages bevat: “Wij denken dat Nederland een beter, socialer, veiliger land zou zijn als er meer wordt geleefd volgens normen en waarden zoals die door de islam worden voorgestaan. Wij hebben behoefte aan instellingen die ons begrijpen en ons helpen volgens onze eigen normen en waarden.” Liberaal-democraten denken dan: vergeleken met het Program van Beginselen van de SGP is dit AEL-concept-programma een wonder van democratische bevlogenheid. De democratie wordt “nadrukkelijk omhelsd” en het seculiere karakter van de Nederlandse staat wordt benadrukt. Optimistische liberaal-democraten kunnen bovendien nog aanvoeren dat de AEL een aantal zinnige kwesties op de politieke agenda wil zetten. Zo eist de liga dat de spellingsregels van de Nederlandse taal in eenieders belang voor minstens de komende vijftig jaar niet meer worden veranderd, een verlangen dat de meeste autochtone Nederlanders van harte zullen onderschrijven. Ook het plan om “op jongeren gerichte alcoholproducten en bijbehorende reclame te verbieden” (zeg maar een anti-breezer politiek) zal buiten AEL-kringen op bijval kunnen rekenen. Lesprogramma’s moeten van de AEL “meer aandacht schenken aan feitenkennis, geschiedenis, levensbeschouwing, kunst, poëzie en algemene sociale vaardigheden.” Met name het pleidooi voor feitenkennis en geschiedenis zou goed kunnen vallen bij docenten die het zoveelste werkstuk bestaande uit “gedownload” knip- en plakwerk zitten te beoordelen, omdat leerlingen en studenten vooral moesten laten zien dat zij dingen konden vinden op het world wide web. Ten slotte is het AEL-voorstel om het openbaar vervoer te renationaliseren een brede discussie meer dan waard.

Met deze eerste reactie – zie de zonzij, tel je zegeningen, heb vertrouwen in je eigen staatsvorm en je medeburgers – kunnen liberaal-democraten echter niet altijd volstaan. Volgens mij zijn er drie momenten denkbaar waarop een hardere reactie wenselijk zou zijn: 1. Als de ‘vijand’ te groot wordt (twee SGP-ers in de Kamer overleven we makkelijk, maar bij vijftien of twintig zou ik mij toch zo langzaam aan zorgen gaan maken), 2. Als er wordt gegrepen naar of bedreigd met geweld en 3. Als de belangen van kinderen in het geding zijn. In hun artikel in *NRC Handelsblad* van afgelopen zaterdag (‘Het is tijd voor een liberale jihad’) gaan de VVD-kamerleden Ayaan Hirsi Ali en Geert Wilders in op de laatste twee scenario’s. Zij maken zich zorgen over islamitische jihad strijders in Europa die klaarstaan om terreuracties te plegen. En zij tobben over kinderen en jeugdigen die van diverse kanten (op

islamitische scholen, in hun moskee, via andere extremistische organisaties) worden blootgesteld aan de propaganda van godsdienstwaaninnigen. Zij stellen voor om scholen, moskeeën en andere organisaties van waaruit jihad propaganda wordt bedreven te sluiten of te verbieden.

Hoewel ik het met Hirsi Ali en Wilders eens ben dat een liberale democratie soms moet besluiten vrijheidsrechten in te perken, schrok ik erg van de toon van hun stuk. Als liberalen zich genoodzaakt zien rechtsstatelijke principes aan te tasten horen daar tegenzin en gewetenswroeging bij. Dat 'de vijand' je ertoe brengt om je eigen beginselen los te laten is al erg genoeg. Er is geen reden om de retoriek en de manier van denken van de vijand over te nemen. Er kan aanleiding zijn om de vrijheid van onderwijs aan te tasten, de vrijheid van godsdienst in te perken, de demonstratievrijheid te verkleinen of de vrijheid van vereniging aan banden te leggen. Er is naar mijn smaak echter nooit reden voor een 'liberale kruistocht' tegen de SGP, een 'liberaal-fascistisch offensief' tegen rechts-extremistische clubjes, een 'democratisch-stalinistische aanval' op ultralinkse elementen of voor de door Hirsi Ali en Wilders bepleite liberale jihad.